

סוטה

דף מ"ט אי על מי לנו להשען על אבינו שבשמים. ר' פנחס בן יאיר אומר משחרב ביהמ"ק בושו חברים כו' ונדלדלו אנשי מעשה ואין מבקש ואין שואל על מי לנו להשען על אבינו שבשמים. עוד שם ר' אליעזר הגדול אומר משחרב ביהמ"ק ועמא דארעא אזלא ודלדלה ואין שואל ואין מבקש על מי לנו להשען על אבינו שבשמים. שוב בעקבא דמשיחא חוצפא כו' על מי לנו להשען על אבינו שבשמים ע"כ. ולפלא מדוע שלשה המשנה את חתימת המאמר יעל מי לנו להשען שלשה פעמים, והיה לה לאמרה בסוף כל המאמרים. וע"כ אמר הגר"י ז"ל אשר גם חתימת המאמר הוא ג"כ אחת מסמני הרעה והקללה ר"ל, וכמעט הגדולה מכולם, הן אם נדלדלו אנשי מעשה כו', ומה ראוי למאשרי הדור לעשות, לקום בפרץ עמם ודתם, אולם המה תחת להתאחד ולתת עצות וסדרים ישרים למען לעצור בעד הרעה, הנה אמנם יטמנו ידיהם בצלחת מבלי לעשות מאומה, ויאמרו רק על מי לנו להשען על אבינו שבשמים, בהתקוה כי מן השמים ירחמו גם כי לא ינסו דבר מה בפועל, שלשה המשנה שלש פעמים להראות כי גם זאת מעקרי סימני הקללה. (שיחת חולק)

ובנו"א שאין הכוונה לומר, כדרך שרגילים לפרש, שזוהי תפילה ופנייה כלפי מעלה, אלא אף זו היא אחת מהקללות שיביאו אתם הימים ההם, שהרי באמת הן בחיי היחיד והן בחיי האומה בכללה, בשעה שבאה איזו צרה, אסור להתייאש ולשבת בחיבוק ידים ולחכות רק לעזרת השם, כמבואר בספרי דברים פרשה ראה על הפסוק: וברכך ה' בכל אשר תעשה. יכול אפילו עומד בטל, ת"ל אשר תעשה, כלומר, האדם צריך להראות מצדו איזו פעולה ממשית, ואח"כ באה הישועה מהשי"ת, אבל בשעה שאין עושים מאומה, רחוקה מאוד העזרה המקווה. וזה שנתכוון לו התלמוד, שבעקבות המשיח יתקוף ייאוש גדול כ"כ את כל פינות העם, עד שתרפינה ידיו לעשות מאומה כדי להיטיב את מצבו, ועי"ז תתגברנה צרותיו ותלאותיו במידה יותר מרובה.